

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФРАЗОВІ ДІЄСЛОВА В АМЕРИКАНСЬКИХ КОРОТКИХ
ОПОВІДАННЯХ: ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД»**

Виконала: магістрантка 2 курсу,
групи Ang1- M19z
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська) за
освітньою програмою Англійська мова і
зарубіжна література

Дереш Богдана Тарасівна

Керівник: Кришталюк Г. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови

Рецензент: Яремчук І. М.,
кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри німецької мови

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМАТИКА ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІСТИЦІ ..	8
1.1. Фразові дієслова – маркер ідіоматичності англійської мови	8
1.1.1. Визначення фразових дієслів.....	9
1.1.2. Ознаки ідіоматичності фразових дієслів.....	11
1.1. Підходи до вивчення фразових дієслів.....	13
1.2.1. Традиційно-лінгвістичні дослідження фразових дієслів	13
1.2.2. Соціо-когнітивні дослідження.....	16
1.2.3. Функціонально-семантичні дослідження.....	17
1.3. Фразові дієслова в тексті.....	19
1.4. Дискурсивно-когнітивне вивчення фразових дієслів.....	20
1.4.1. Ментальні операції.....	20
1.4.2. Образ-схеми.....	23
1.4.3. Метафора та метонімія як концептуальні механізми текстової реалізації фразових дієслів.....	28
1.5. Методика дослідження функціонування фразових дієслів в сучасному американському дискурсі.....	34
Висновки до розділу	36
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИКО-КОГНІТИВНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ У АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ	38
2.1. Семантика англомовних фразових дієслів	38
2.1.1. Семантика другого компонента фразових дієслів.....	39
2.1.2. Семантико-когнітивна класифікація фразових дієслів.....	46
2.1.2.1. Фразові дієслова на позначення спричинення дії.....	47
2.1.2.2. Фразові дієслова з семантикою припинення дії.. ..	50
2.1.2.3. Фразові дієслова з емоційним забарвленням дії.....	53
2.2. Комунікативні функції фразових дієслів.....	57
2.2.1. Спонукально-імперативна функція.....	58
2.2.2. Іронічно-пейоративна функція	59
2.3. Подієво-репрезентативні функції фразових дієслів	59
2.3.1. Динамічна функція.....	59
2.3.2. Статична функція.....	61

2.2.3. Фонова функція.....	63
2.3.4. Метафорико-метонімічна функції фразових дієслів.....	65
Висновки до розділу	79
ВИСНОВКИ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

Сучасна лінгвістика вивчає фразеологію в чотирьох ракурсах: системно-мовному, лінгвокультурному, лінгвокогнітивному й функціональному. Лінгвокультурологічні дослідження пов'язують значення фразових дієслів з уявленнями носіїв мови про феномени матеріальної або духовної культури.

Подальше осягнення функцій досліджуваних одиниць (фразових дієслів) передбачає вивчення їхньої ролі в медійному дискурсі загалом і в його журнальному різновиді зокрема, головне призначення якого полягає у впливі на аудиторію через формування ставлення до описуваних подій.

Дослідження інтеграції фразеологічної теорії з дискурсознавством, дає змогу виявити роль сталих словосполучень як конструкцій, котрі відзначаються єдністю форми і значення, у структурі текстів різних жанрів. Серед них важливе місце посідають новинні журнальні статті, американські оповідання, призначені для впливу на аудиторію, найбільш широкому розумінні.

Залучення когнітивного підходу, спрямованого на виявлення закономірностей дії на читачів, уможлиблює висвітлення нових граней функціонування фразеологізмів англійської мови визначає **актуальність** виконаної роботи. Поряд з тим, актуальність зростає з розвитком когнітивно-комунікативної парадигми, яка дає можливість пояснити функціонування фразових дієслів у дискурсі.

Мета дослідження полягає у встановленні лінгвокогнітивних функцій фразових дієслів в сучасному англомовному дискурсі. Досягнення поставленої мети передбачає необхідність вирішення таких **завдань**:

- обґрунтувати теоретичні засади вивчення когнітивних функцій фразових дієслів в англомовному дискурсі;
- розкрити конструкційну сутність фразових дієслів, яка виявляється у єдності їхніх форми й значення, на матеріалі англійської мови;

- розробити методичку когнітивного аналізу фразових дієслів англійської мови як конструкцій, що відзначаються єдністю форми і значення;
- виокремити когнітивні функції фразових дієслів у коротких американських оповіданнях з кількома сталими виразами.

Об'єктом дослідження є фразові дієслова англійської мови.

Предметом дослідження є особливості функціонування фразових дієслів у сучасному англомовному дискурсі.

Матеріалом дослідження слугували короткі американські художні оповідання (приблизно 50 оповідань).

Об'єктом дослідження є фразові дієслова англійської мови.

Предметом дослідження є особливості функціонування фразових дієслів у сучасному англомовному дискурсі.

Новизна роботи полягає в запропонованій лінгвокогнітивній класифікації фразових дієслів англійської мови як конструкцій, єдність форми і значення яких спирається на семантику локалізації, сили, руху або їхню взаємодію. Новизною відзначаються виявлені в англомовному журнальному дискурсі текстові функції досліджуваних одиниць: іронічно-пейоративна, статична, динамічна, результувальна, фонові й метадискурсивна.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів у викладанні англійської мови в школі та на заняттях з практики усного та писемного англійського мовлення, практичної граматики, лексикології та стилістики англійської мови у вищих навчальних закладах. Крім того, це дослідження може бути використано для подальшого вивчення проблем англомовного журнального дискурсу, а саме, композиційної структури журнального тексту, гіпертекстових зв'язків між його елементами, функціональних та лінгвокогнітивних аспектів конструювання подій у текстах англомовного дискурсу.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання конкретних завдань у роботі використано лінгвістичні методи, які містять

компонентний, лінгвокогнітивний, риторичний і контекстуально-інтерпретаційний аналіз сталих виразів. У рамках кожного з них використано процедури, спрямовані на вирішення конкретних дослідницьких завдань. *Метод компонентного аналізу* призначений для семантично-когнітивної класифікації фразеологізмів, виокремлених шляхом суцільної вибірки з англійських журнальних оповідань. *Метод лінгвокогнітивного аналізу* спрямований на встановлення єдності форми і значення досліджуваних одиниць як конструкцій із залученням дослідницького апарату образ-схем (М. Джонсон).

Апробація результатів дипломної роботи магістра здійснена на таких наукових конференціях: VIII міжнародній Інтернет-конференції «Англійська мова у міждисциплінарному контексті безперервної освіти» (Камянець-Подільський, 2020), XVIII міжнародній студентській Інтернет-конференції **МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА: Інтеграційні тенденції в сучасному світі** (Вінниця, 2020), звітній конференції студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Публікації. Основні положення та результати дипломної роботи магістра висвітлено в трьох статтях: «Проблематика та функції фразових дієслів в англійській», «The semantic importance of the second component of phrasal verb», «Phrasal verbs and cognitive features of their functions».

Структура й обсяг дипломної роботи магістра. Магістерська робота, загальним обсягом 88 сторінок, складається із вступу, двох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основний зміст роботи. У вступі обґрунтовується вибір теми, описуються об'єкт та предмет дослідження, визначаються мета, завдання, методи дослідження, розкриваються новизна, теоретична та практична цінність роботи, зазначається структура та обсяг роботи.

У першому розділі – «Проблематика фразових дієслів в англійській» – розглядаються терміни «образ-схема» та «ментальні операції», їхні різновиди

та зв'язки з іншими інформаційними категоріями; пропонується дискурсивно-когнітивне вивчення фразових дієслів; подаються підходи до вивчення фразових дієслів.

У другому розділі – **«Семантико-когнітивне функціонування фразових дієслів в англомовному дискурсі»** – вивчається семантика фразових дієслів, а також визначаються, описуються та аналізуються різні функції фразових дієслів.

У висновках узагальнюються результати дослідження та подаються підсумки виконаної роботи.

У списку використаних джерел подається наукова література, огляд та аналіз якої здійснено для формулювання теоретичних положень та підтвердження результатів дослідження.

ВИСНОВКИ

Безсумнівно фразові дієслова сучасної англійської мови є невід'ємним елементом мовної комунікації та вживаються мовцями у багатьох комунікативних сферах з метою більш адекватного вираження їх інтенцій.

Грунтовне знання сучасної англійської мови неможливо уявити без впевненого володіння фразовими дієсловами. Навчання фразових дієслів англійської мови відноситься до однієї з найбільш складних завдань, з якими стикаються студенти. Разом з цим, роль, яку відіграють фразові дієслова в англійській мові, важко переоцінити. Поширеність фразових дієслів в англійській мові, їх інтаксична і семантична складність представляють певні складності для тих, хто вивчає мову. Фразові дієслова – це невід'ємна частина розмовної англійської мови, і носії часто використовують їх в спілкуванні. Вже згадана нами група дієслів – це унікальний, складний, досить великий вивчений розділ лексики англійської мови, який широко використовується в повсякденній розмовній мові. Володіння фразовими дієслова є показником компетентності і високого рівня знання англійської мови.

Термін «фразове дієслово» вперше застосував Л. П. Сміт в словнику “*WordsandIdioms*” (1925), Існує багато підходів до вивчення фразових дієслів англійської мови, що наразі активно розробляється представниками когнітивної синтагматики. Традиційно-лінгвістичні дослідження фразових дієслів, в основному, починаються із структуралізму, зосереджуючись насамперед на їхніх синтаксичних особливостях. Соціо-когнітивні дослідження виникають внаслідок двох наук лінгвістики та соціокультурної теорії, вони дають нову перспективу для викладання фразових дієслів.

Внаслідок аналізу низки визначень терміну «фразове дієслово» визначаємо його як оформлене стійке лексико-синтаксичне аналітичне утворення зі зв'язаним прямим або переносним значенням складових елементів – вербального компонента та постверба, омонімічного прислівника або прийменника типу *askover, backout, comeup, letdown, sinkinto*.

Порівняно з науковцями, які вивчають фразові дієслова з точки зору структуралізму, багато вчених роблять очевидним прогрес у дослідженні семантичного значення фразових дієслів. Тобто, в якійсь ситуації частка має більш смислову вагу, ніж дієслово в однаковій фразовій конструкції. Більше того, саме ці науковці усвідомлюють велике значення частки в фразових дієсловах, що забезпечує кращу наочність для когнітивних лінгвістів.

Фразові дієслова можуть виражати характер дії, перехід з одного стану в інший, спонукання до дії тощо, але у всіх випадках дія незмінно характеризується значенням, яке має саме дієслово вивчення образ-схем принесло в поле когнітивної лінгвістики важливі досягнення для опису метафоричних явищ. Фразеологізми англійської мови є конструкціями – цілісними утвореннями, які відзначаються єдністю форми й значення завдяки сенсомоторній основі семантики, формалізованій образ-схемами як доконцептуальними динамічними моделями взаємодії людини з наколишнім середовищем. Залучення образ-схем для пояснення конструкційної основи фразеологічної семантики обґрунтовуємо тим, що вони є формальними структурами, які, будучи основою для утворення фразових дієслів, слугують основою для організації знань про світ і забезпечують його розуміння, оскільки образ-схеми формуються під впливом рухів тіла людини у просторі, операцій з об'єктами і перцептивних взаємодій.

Продемонстровано класифікацію фразових дієслів за характером дії, що визначає їхні функції в тексті. За семантико-когнітивним принципом розрізняємо дві основні групи фразових дієслів: на позначення спричинення дії та припинення дії. Фразові дієслова на позначення спричинення дії за своєю семантикою ґрунтуються на образ-схемі ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, яка характеризується наявністю потенційного силового вектора й відсутністю бар'єрів і перешкод. Фразові дієслова з семантикою припинення дії вказують на завершення, зупинку або зміну діяльності певного стану, зміну певного руху.

Здійснено розподіл фразових дієслів відповідно до їхніх функцій. Імперативна функція – полягає в здійсненні впливу на співбесідника, по-іншому звертальна або апелятивна. Спонукальна – забезпечує активність персони в подоланні труднощів і перешкод. Іронічно-пейоративна полягає у висміюванні об'єкта. Подієво-репрезентативна функція фразових дієслів включає в себе динамічну, статичну та фонову функції. Зокрема, статична функція включає в себе результативну та метадискурсивну функції. Фонова функція спрямована на виявлення або підкреслення ролі другорядних учасників чи складників подій і їхньої діяльності у блоках попередніх подій і контексту. Дані фразові дієслова розкривають додаткові деталі, які безпосередньо не пов'язані із головною подією.

Метафорична функція фразових дієслів реалізується саме в концептуальній метафорі. Дослідженню метафори у різноманітних аспектах. На конкретних прикладах показано, як виглядає метафора в контексті американського дискурсу.

Фразові дієслова метонімічного характеру переважно використовуються для створюється моделей ВМІСТИЛИЩЕ-ВМІСТ, ЧАСТИНА-ЦІЛЕ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданова С. Ю. Индексальные конструкции с фразовыми глаголами речи в современном английском языке : автореф. дис. канд. филол. наук. Иркутск, 1997. 15 с.].
2. Вайнрайх У. Языковые контакты / У. Вайнрайх. К.: Вища школа, 1979. 263 с.
3. Голубкова Е. Е. Глагольные комплексы типа *come in, put away* в современном английском языке: семантика, функционирование / Е. Е. Голубкова. М.: 1990. 19 с.
4. Жлуктенко Ю.А. О так называемых сложных глаголах типа *stand up* в современном английском языке/ Юрий Алксеевич Жлуктенко // Вопросы языкознания. – 1954. – №5. С.105-113.
5. Кортни, Р. Английские фразовые глаголы. Англо-русский словарь / Р. Кортни. М. : Рус., 1997. 767 с.
6. Кубрякова Е. С. О связях между лингвистикой текста и словообразованием / Е. С. Кубрякова // Лингвистические проблемы текста : [сб. науч. труд.]. М., 1983. Вып. 217. с. 50-58.
7. Ніколенко А. Г. Актуалізація семантичного аспекту фразових дієслів у процесі навчання англійської мови / А. Г. Ніколенко. Іноземні мови. 1999. № 4. с. 31-33.
8. Русаковский Е. М. Энциклопедия форм английских глаголов/ Е.М. Русаковский М. : 1998. 261 с.
9. Смит Л. П. Фразеология английского языка / Л. П. Смит. М.: Дрофа, 1998. 158 с.
10. Abagond wordpress [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://abagond.wordpress.com/2009/10/15/go-back-to-africa/>
11. Active rain [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://activerain.com/blogsvievw/3521110/how-do-you-find-time-to-write->
12. American short fiction [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://americanshortfiction.org/>

13. Balloon juice [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.balloon-juice.com/2012/11/17/late-night-open-thread-tweaking-the-grifter/%E2%80%93>
14. British National Corpus [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.english-corpora.org/bnc/>
15. CHENG Jie LI, J., & CAI, J. T. 认知语言学角度的英语空间介词习得研究 (Cognitive linguistics and the acquisition of English spatial prepositions by Chinese EFL). *现代外语*, 31(2), 2010. P. 185-193.
16. Chicago Med (IMDB) (Years: 2015 : 105 episodes) Country: USA Genre: Drama [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.imdb.com/title/tt4655480/>
17. Cowie, A.P. and R. Mackin. *Oxford dictionary of current idiomatic English. Volume 1: Verbs with prepositions and particles.* London: Oxford University Press, 1975. 396 p.
18. Daily Kos [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.dailykos.com/stories/2012/05/13/1091415/-OMG-Republican-Heads-Are-Going-To-Explode>
19. Elementary STEM [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://flippedclassroom.blogspot.com/2012/08/all-you-have-to-do-is-ask.html>
20. Fauconnier, Turner Fauconnier G., Turner M. *The way we think: conceptual blending and the mind's hidden complexities / G. Fauconnier, M. Turner.* Basic Books, 2003. 464 p.
21. Fernando, C. *Idioms and idiomaticity.* Oxford: Oxford University Press, 1996.
22. FIC: Prairie Schooner [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://prairieschooner.unl.edu/blog-categories/fiction>
23. FIC: Virginia Quarterly Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://lib.trinity.edu/creative-writing-publications/>
24. Forum Tribal Wars [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://forum.tribalwars.us/index.php?threads/void-can-not-be-trusted.5273/>

25. Fräser, B. The verb-particle combination in English. In *Taishukan studies in modern linguistics*: Academic Press, 1976. 77 p.
26. Free Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.trihefreedictionary.com/>
27. Garden rant [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.gardenrant.com/2012/08/garden-writers-should-see-the-world.html>
28. Hampe, B. Facing up to the meaning of “Face up to”. In A. Foolen and F. vander Leek (Eds.), *Constructions in cognitive linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 2000. P. 81-101.
29. Holubkova, E. E. (2002). *Frazovue hlaholu dvyzheniya (kohnytyvnui aspekt)*. HEOS, Moscow, Russia, 134 p. [in Russian]
30. Houghton Mifflin Company. *The American heritage dictionary of phrasal verbs*. Boston: 2005, Houghton Mifflin Co.
31. John Sinclair, *Les Sinclair. Corpus, Concordance, Collocation*. – Oxford University Press, 1991. 179 p.
32. Kövecses Z, G Radden *Metonymy: Developing a cognitive linguistic view*. *Cognitive linguistics*, 1998. P. 37-77.
33. Lakoff, G. The contemporary theory of metaphor. In A. Ortony (Ed.), *Metaphor and thought*, Cambridge University Press. 1993. 251 p.
34. Lakoff G. *The Metaphorical Structure of the Human Conceptual System* / G. Lakoff, M. Johnson // *Cognitive Science*, 1980. № 4. P. 195–208.
35. Langacker, R. *Foundations of cognitive grammar. Theoretical prerequisites*. Stanford: Stanford University Press, 1987. 516 p.
36. Langlotz A. *Idiomatic Creativity: A Cognitive-linguistic Model of Idiom-representation and Idiom-variation in English*. John Benjamins Publishing, 2006. 325 p.
37. Longman Dictionary of Contemporary English [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/phrasal-verb>.
38. Longman Phrasal Verbs Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/phrasal-verb>

39. Magazine People [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.peplemagazine.co.za/>
40. Magnum P.I. (IMDB) (Years: 2018– : 35 episodes) Country: USA Genre: Action,Adventure,Crime. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.imdb.com/title/tt7942796/>
41. Makkai, A. IdiomstructureinEnglish. TheHague: Mouton&Co. N.V.), 1972. 371 p.
42. McArthur T. PhrasalVerb / Т.МсArthur [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<http://www.encyclopedia.com/topic>
43. Mignon F. Ballard Miss Dimple and the Slightly Bewildered Angel. St. Martin's Publishing Group, 2016. 272 p.
44. Millburn Short Hills Local News [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://patch.com/new-jersey/millburn>
45. Moon, R. Fixed expressions and idioms in English: A corpus-based approach [Text] / R. Moon. – Oxford: Clarendon Press, 1998. 352 p.
46. Morgan, P. S. Figuring out figure out: Metaphor and the semantics of the English verb-particle construction. Cognitive Linguistics, 8(4), 1997. P. 327-357.
47. National Geographic [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://blog.nationalgeographic.org/2012/02/03/would-real-wolves-act-like-the-wolves-of-the-grey/>
48. Neagu, M. English verb particles and their acquisition. A cognitive approach. RESLA, 20, 2007. P. 121-138
49. News, opinion, and Satire by Joe Bodolai [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://qualityshows.wordpress.com/2011/12/23/if-this-were-y0ur-last-day-alive-what-would-you-do/>
50. Newsweek [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.newsweek.com
51. Palmer F. R. The English verb. New York: Longman Group Limited, 1974. 269 p.

52. Peña Cervel M.S. Subsidiarity relationships between image-schemas : An approach to the force schema / M.S. Peña Cervel // Journal of English Studies. 1999. Vol. 1. P. 187–207.
53. Povey J. Phrasal Verbs and How to Use Them / J. Povey. М.: Высшая школа, 1990. 176 p.
54. Smith L. P. Phraseology of English. Translation from English. Moscow, Russia: Drofa [in Russian], 1998. 23 p.
55. Smith L. P. Words and Idioms, ch. V. London, Constable & Co, 1925. 181 p
56. Strässler, J. Idioms in English. A pragmatic analysis. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1982. 160 p.
57. The American Heritage Dictionary of Phrasal Verbs. Houghton Mifflin Company, 2005. 466 p.
58. The Code (IMDB) (Years: 2019– : 13 episodes) Country: USA Genre: Drama [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.imdb.com/title/tt8888168/>
59. Van Dongen, W. A., Sr. He put on hi shat and He put his hat on Neophilologus 4, 1919.
60. WANG, R. P. 英语的短语动词 (English phrasal verbs). 外语与外语教学, 1997. P. 18-23.